

SOSIALURIN

Nr. 18

6. MARS 1963

36. ÁRG.

Í DAG

SJÁLVTÝRIS
POLITIKKUR

1906—1963

TAD var í 1906, at sjálvstýrisflokkurinn og sambandsflokkurinn tóku seg upp. Leingi stríddist hesir einsamallir. Lútið og einki var avrikað. Bæði vóru afturhaldsflokkar, og tann framburður, ið sjálvstýrisflokkurinn umboðaði var einki uttan veruleikafjarur national-romantikur.

TA ÍD Stauning fyrst í 30'num bað um eitt sjálvstýristilboð, kundi sjálvstýrisflokkurinn als ikki semjast um nakað — heldur ikki, hvat meintist við »sjálvstýri«.

FÓLKAFLOKKURIN kom fram í 1940 og gjordist ein sannur ósingar- og rumbulfflokkur, ið kravdi loysing, fullveldi, kvetting o. s. fr. í verstu kriggsárunum, meðan pundini raplaðu inn yvir landið — flest øll í fólkaflakkslummar. Seinri vildi flokkurinn realunið, síðan segði flokkurinn NEI fyrri loysing, NEI fyrri heimastýri. Í 1950 tóku teir um stýrisvelin saman við — SAMBANDSFLOKKINUM, har hann veruliga hoyrir heima. TJÓÐVELDISFLOKKURIN tók seg upp í 1950. Sami ósingar- og rumbulfflokkur sum fólkaflokkurinn 10 ár framanundan; men skjótt var eisini hann til reiðar at ganga saman við sambandinum.

NÚ VIT skriva 1963 hava allir teir sokallaðu »sjálvstýrisflokkarnir« funnið hvønn annan og hava skipað hitt sokallaða »sjálvstýrislandsstýrið.«

HITT fyrsta stigið hjá hesi samgongu fram móti loysing var biddaragongd til Danmarkar at biðja um

34 miljónir krónur

SOSIALURIN

PRISLAGIÐ.

VIT liva í eini dýrtíð, og tað ger allar heimurin kring um okkum eisini, men eru eftirbátur á tann hátt, at vit ikki hava nakrar fyriskipunir, ið áseta eftirlit við prisum, monopolum og tilikum.

Teir leysloppu prisarnar eru altíð ein vandi, tí prisirnir vera á henda hátt at eta uppattur lónarabøtur hjá forbrúkarunum, hvøjr teir enn eru.

Hetta er mikið brek, ið tað ná fáast ein endi á, tí tær prishækkingar, ið ofta fara fram eru ivaleyst skilaleysar.

Vit hava tí oftani nevnt, hvussu neyðugt tað er við einum monopolráði: men hetta loysir ikki øll prisma. Eitt vælskipað prisefirlit er eitt neyðugt lið í øllum pris- og lónaravtökum.

Prisefirlit og monopolráð eru stovnar, ið fólkið — forbrúkararnir — hava krav uppá: ein nátturligur rættur til verju fyrri tær ofta hart vunnna inntøkur.

SKÚLIN

DANBJØRG — DAGBLAÐIÐ:
YVIRTØKA AV SKÚLANUM.

J. H. Danbjørg hevði grein í »SOSIALINUM« har hann umrøddi skúlan. Dagblaðið trívur í, ávát Danbjørg hevur skrivað um henda mál, og gevur Danbjørg »fullan rætt« í tí, hann sigur um yvirtøku av skúlanum. M. a. verður sagt í Dagblaðnum:

»Men síðan spyr hann, um tað loysir seg at gera tað, tí vit koma at gjalda meira, og hann heldur ein annan spurning verða, um skúlin verður nakað betri og ódrvisi skipaður, tá ið hann er yvirtikin, og í triðja lagi um næmingar í foroysskum skúlanum verða at hava sama rætt til dansk studing og lúglig dansk læra.

sum teir nú hava rætt til. At hetta eigur at verða gjølla kann — og tað geva vit Danbjørg fullan rættin í.

Til hetta er einans at viðmerka, hvat skulu teir kanna um »dansk-ann studing« og »lúglig dansk læra«, sum hava sett sær fyrri at fremja loysingarpolitikk og gera leyst frá Danmark?

Brev til Sosialin

YVIRTØKUR.

Dúgliga verður tosað um yvirtøku, nú nýtt landsstýri er stovnað av yvirtøkuflokkunum. Alt skal gerast so alføroyskt.

Í fyrsta lagi verður talað um yvirtøku av skúlanum; men við min besta vilja dugi og ikki at skilja, hvussu skúlin skal fáast færoyskari, enn hann er.

Einaferð kappaðust fólkaflokkurinn og tjóðveldisflokkurinn um yvirtøku av kongsjóðini. Tað var so nationalt — kongsjóðin á færoyskar hendur.

Men hvat hend! Hevur henda yvirtøka á nakran hátt verið Føroya fólki og færoysku tjóðini at gagni?

Nei! Landbúnaðurin hevur ongatið verið so illa á hólum komin sum nú. Afturgongdin hevur verið ógynslik júst hesi árin síðani yvirtøkuna.

Latid tí vera við fleiri yvirtøkum.

Borgari

ÚTVARPIÐ

SKEIV TÍÐINDI.

Tað er sjálvandi: fyrigeviligt at vera óansin og soleiðs av hesum óansni at koma at bera skeiv tíðindi; men viðkomandi hevur tá skyldu at rétta skeivleikarnar.

Vit hava eitt framúr stórt krav til útvarpið: at tað ber rætt tíðindi.

Her henda tíverri mistøk við

hvørt. Eitt nú, tá ið útvarpið segði frá, at stjórmarkreppa var í Danmark og komið var so langt ávegis, at teir vóru farnir at flúgva brævatkvøður og valpropaganda kring um landið.

Kortini var tað hent, at náttina fyrri vóru uppskotið, ið veruliga nærsum høvdu elvt eina stjórmarkreppu, viðtikið við 89 atkvøðum, 60 atkvøðu ikki og 27 atkvøðu imóti.

Brevkassin

»Brevkassin«.

Í hesum blaðið hevur ofta verið sagt frá, at vit hava heimssins besta valutaskipan. Vit tað siga, at eg til eina og hvørja tíð kann keypa mær vørur frá Sveits, sjálvt um vit onga tilika valuta eiga?

P. J.

SVAR: Tygum kunnu keypa tygara vørur frá Sveits, bara Danir eiga sveitsiskan valuta. Tað hava teir; teir hava handilsáttmála við Sveits.

Flokkurinn

JAVNAÐARFELAG STOVNAÐ Í SKOPUN.

Nýliga er javnaðarfelag stovnað í Skopun, og undrtøkan hevur verið framúr góð. Seinast vit frættu hevði felagið longu 75 limir.

Hetta nýja sigist var rættuligt bragd í politiska felagslívum, tí seinasta val fekk javnaðarflokkurinn færri atkvøður enn tað ið dag eru limir í felagnum — navnliga 63 atkvøður.

Við hesum er so eitt nýtt blað ritað í søgu javnaðarflokksins, og vónandi verður hetta eitt av tiltøkum til fullan sigur fyrri javnaðarforluni.

Vit heilsa javnaðarfelagnum hjartaliga velkomni og ynskja tí góðan byr í framtíðini.

—

»FRIHED FORPLIGTER« eitur hin mikið filmurin um sosialdemokratisku arbeðararørsluna í Danmark. Hesin filmur er í hesum døgum og eigur at verða vistur í øllum javnaðarfelagum í landinum. Vit sigga og hoyra fremstu leiðarar arbeðararørslunar og aftræt teimum fleiri av Danmarkar mætastu sjónleikarum.

Felag og onnur, ið hava áhuga fyrri filminum kunnu venda sær til blaðstjórans.

Bókun-blað

»GLUGGINE« afturkomin. Tað kann av sonnum sigast, at trupult gongur við blaðútgávu í Føroyum.

Tað var eitt megnartilak, ta menn fóru undir at geva út mánarritið »Gluggane«, men, sum tað so ofta hevur hent áður, kom ólag í útgávu, og einki fer verri við einum blað, enn tá ið útgávan verður óreglulig.

»Gluggane« hevur higartil komið aftur, sjálvt um steðgur er komin í fleiri ferðir.

Hesin tá, omni »Gluggane« er meinelikur teimum undanfarnu í innihaldi og góðsku — góður lesnaður.

Tann broyting er tó gjørd, at Ólavur Michelsen nú er vorðin stjóri eftir Sverra Foa, ið hevur lagt frá sær.

eyðjað

BLUFF. Tað var nú ikki so ljóð av bluffi, ið sjálvstýrismenn og Tingakrossur fingi tveitt út millum menna. Vit skulu her triva í aftur hvat teir søgdu um nú fráfarna landsstýrið.

»Og tá so er, kann hesin trikantur javnaðar- sambands- og sjálvstýrisfl., ið stendur aftanfyrri landsstýrissamgonguna, avgjørt vera besta leiðin at ganga til besta framburði fyrri land og fólk okkara, tí á hesum grundarlagnum kann vera virkað meira fjøl broytt og við fastleika, ið svarar sum best til fólksins veru í verki og mentan.«

OG hvør var fyrstur at svikja hetta grundarlag, ið svaraði best til fólksins veru í verki og mentan, hetta grundarlagið, ið Tingakrossur agteraði so dúgliga fyrri: ????

SJÁLVTÝRISFLOKKURIN !!!

aðrir siga

»DIMMALETING« víðgerð fiskimarksmálið og dregur fram størstu hendinarnar, ið fram eru farnar í hesum máli, síðan 3 mila markið varð viðtikið av danska Fólkatínginum í 1906 (við atkvøðu J. Paturssonar, sum tá var fólkatíngsumboð Føroya) og fram til stöðuna í dag, nú fiskimarksmálin við Bretland er uppsagdur og Føroyar—Danmark eru til reiðar at flyta markið út á 12 mil, galdandi fyrri allar tjóðir. Nástendur fyrst og fremst á landsstýrisflokkunum at fáa hitt besta úrslitið, og um tað sigur blaðið m. a.:

»Hvis det ny politiske regime herhjemme ved ufornuftig optreden sætter over styr, hvad der blev vundet under de landsstyreledelser, vi har haft mellem 1950 og 1963, vil man allerede til første året med fuld ret kunne sige, at det nuværende landstyre er det dyreste, vi nogensinde har haft.«

veist tú?

AT í seinasta »Tingakrossie«, sum annars skuldestir »SOSIALIN« fyrri at vera verðins besta huldumannablað, var EIN EINSAMALL grein, har greinskrivarin var so »mansligur« at hava sett sitt kristna navnið undir, og tað var — blaðstjórin á »SOSIALINUM.«

AT fyrsta uppskotið frá nýggja landsstýrinum var at biðja danir byggja sinnissjúkrahús í Føroyum fyrri 34 milj. kr. og

AT tað ívælst verður brúk fyrri einum sinnissjúkrahúsi, tá teir hava stíð fyra ár — men at teir skuldu vera so fyrrvarnir — FYRSTA DAGIN AT BIÐJA DANIR UM TAÐ — tað mundi eingin væntað.

AT somu menn, sum hava sagt fólk frá, at radarstrálmarnar á Mjóskaðali verða at drepa alt livandi — bæði fólk og fæ — langar leiðir, nú sita til borðs við hermonnum millum »radarstrálmarnar.«

AT »Vinduráðgjafarnir«, Erlendur Patursson onga nýttu gjørd undir fiskimarkssamráðingum í Geneve og ikki hildi at mæta til fundir undir fiskimarkssamráðingunum við íslendingar, hær hann skuldi um boða Føroya fiskimenn.

AT fólkaflakks- og tjóðveldismenn sum hava leika óðir, hvørja ferð, talað hevur verið um samráðingar í fiskimarksmálinum, longu hava verið til samráðingar bæði í Keypmannahavn og London.

hugskot

SOVJET. Kuba-kreppan er nú farin í søguna; men nóg hevur verið talað og skrivað um, hvi Sovjetleiðararnir góva eftir — hvørjar orsøkirnar eru. Flestir eru komnir til tað úrslit

at Sovjetleiðararnir ikki meira kunnu gera, sum teir vilja. Hetta gildir bæði teir núverandi leiðararnar og teir komandi. Fólksins reaktiónir uppá allar pinslurnar, ið komu yvir landið undir kriginum, høvdu onga ávirkan á Stalin, men aftaná avstalinseringina og við teimum betri tíðunum, ið eru ein veruleiki, hava fólk fingið stórra ávirkan á kommunistaflokkinn. Leiðararnir eru bundin av sívilum, hernaðarligum, sosialum og iðnaðarligum uppgávum, sum einans kunnu broytast við annaðhvørt at offra hermeginna ella fólkid. Einans friður ger tað møgulegt at arbeiða fyrri hesum málum.

VERULEIKI

TAÐ ER VERULEIKI

AT fólkaflokkurinn og tjóðveldisflokkurinn allar dagar hava verið imóti heimastýrislógini og framvegis siga seg vilja berjast imóti henni og taka hana av so skjótt atstøður gerast til tess.

AT sjálvstýrisflokkurinn erpar sær av, at tað var henni, sum fekk okkum heimastýrislógina, og at hann vil berjast fyrri at verja og varðveita hana sum grundlóg Føroya.

AT sami sjálvstýrisflokkur nú hevur skipað landsstýrið við 4 landsstýrismonnum og 15 tingmonnum, harav 3 av landsstýrismonnum og 13 av tingmonnum hava sum fremsta endamál at bróta niður og heilt avtaka heimastýrislógina.

AT hvørt einasta smábarn skilur at hetta ikki er gjørt fyrri at varðveita heimastýrislógina, og at verri sláturverja av grundlóg Føroya eiga vit ikki enn sjálvstýrisflokkinn.

50 ÁR

Fríggjadagin 8. mars fyllir formaður tjóðveldisflokksins Hannus við Høgnadalsá, fóttingsmaður, 50 ár.

Froðbiar sóknar sjúkrakassi

heldur ársaðalfund tann 28. mars 1963 kl. 20 í Fylking.

Uppskot, ið ynskjað viðgjørd á fundinum, megu vera stjórnin í hendi seinast tann 14 mars.

Val fer fram av formanni, trimum stjórnarmálum við tiltaksmannt og grannskoðara við tiltaksmannt.

Tveroyri, 4. mars 1963.

Stjórnin